

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

UUDENMAAN TE-TOIMISTON TÄYDENTÄVÄ LAUSUNTO 12.10.2015

TE-toimiston toimintamenojen määrärahat ovat kehyskaudella laskevia. Aiempien lamojen yhteydessä työllisyysmäärärahoja lisättiin sekä palkattiin lisää määräaikaista tekeviä käsiä asiakasohjausta.

Suunta on nyt täsmälleen päinvastainen. Muutaman vuoden aikana henkilöstön määrä on vähentynyt Uudellamaalla säästötoimin melkein kolmanneksen, kun taas työttömien määrä kasvanut melkein 100 %. Pitkäaikaistyöttömyys kasvaa voimakkaasti. TE-hallinnon ainoa keino tästä selvitä on vahva verkkopalvelu, ostopalvelujen täysi hyödyntäminen sekä työnjakokysymykset yksityinen-kunta-valtio välillä.

Kehyksessä on varattu kymmeniä miljoonia euroja tietojärjestelmä- ja tietohallintohankkeisiin, joista mm. TE-hallinnolle osa palveluiden digitalisaation vauhdittamiseen. Suunta on erinomainen ja tästä kehityksestä olisi pidettävä huolta.

Te-hallinnon verkkopalveluja on viimeiset vuodet niukoin varoin kehitetty ja järjestelmän pitäisi olla lopullisessa kunnossa 2020. Tällöin asiakas voi kaikki TE-asiat hoitaa tarvittaessa verkon kautta. Merkittävä hanke on erityisesti julkisen ja yksityisen sektorin työpaikkojen kohtaamispaikka, jossa kaikki avoimet mahdollisuudet ovat asiakkaan selattavissa. Tähän sisältyy myös asiakkaan rakentama osaamisprofiili, joka käyttää hyväkseen työpaikkoihin liittyvää semanttista sanahakua. Heti kun asiakas kirjautuu ja kertoo osaamisestaan, automatiikka tuo hänen nähtäväkseen nykyistä alaa tai lähialaa koskevia työmahdollisuuksia.

Talous- ja henkilöstö- sekä maksatukseen liittyvät uudistukset näkyvät kehyskaudella ja onhan niitä tähänkin asti jonkin verran tehty. Siihen liittyvä toimintojen keskittäminen ja liika käsiparien vähentäminen tuo muita ongelmia, vaikka säästöjä syntyykin. Hyvä esimerkki on esim. työllisyysmäärärahojen maksatuksen liittyvä KEHA –uudistus, joka on aiheuttanut merkittävää työvoimapoliittisten tukien maksatusten viivästymistä, erityisesti yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoille. Myöskään työllisyystukimäärärahojen sidonnoista säästyviä määrärahoja ei ole pystytty entiseen malliin palauttamaan käyttöön. Syynä säästö- ja yhdistämistoimien tuoma krooninen henkilöstöpula.

Tilahankkeilla voidaan tehokkaasti vähentää toimintamenoihin liittyviä toimitilamenoja. Uudenmaan TE-toimisto allekirjoittaa tämän lämpimästi. Tilatehokkuuteen liittyvät toimet onnistuvat, kunhan ne alusta pitäen päästään hallitusti suunnittelemaan käytännön viranomaispalvelua tuottavien asiantuntijoiden kanssa. Mukaan kytketään muuttuvat työtavat, korostamalla sähköisiä palveluja sekä valmentamalla oma porukka tähän muutokseen hyvin. Hyvä esimerkki on Uudenmaan TE-toimiston toimitilauudistus. TE-toimistolla on 10 isoa toimipaikkaa, joista jo 8 toimii uusissa ja tehokkaissa monitoimitiloissa. Muutos toteutettiin viimeisen parin vuoden aikana. Kun 9:s toimipaikka maaliskuussa 2016 muuttaa, lähentelee Uudenmaan TE-toimiston tuottama vuokrasäästö vajaata miljoonaa euroa vuositasolla.

Kasvava pitkäaikaistyöttömyys kaipaa kipeästi ns. ohjaavia ja tekeviä käsiä. Puhtaalla verkkopalveluilla sitä ei pystytä ratkaisemaan. Jos verkkopalvelut kehittyvät kehyksissäkin mainitulla tavalla ja niiden kehittämiseen suunnattujen määrärahojen taso ja kehittämishankkeet pysyvät suunnitellulla tasolla, pystytään palveluvoimaa enemmänkin siirtämään tähän ryhmään.

Selvittelyssä on hanke, jossa arvioidaan vaikeasti työllistyvien palvelun siirtämistä kunnille. Uudenmaan TE-toimisto kannattaa hanketta, jossa tähän liittyvää työnjakokysymystä selvitetään ja erityisesti vaikeasti työllistyvien kohdalla. Kautta aikojen tämä on ollut se ryhmä, joka on seilannut eri toimijoiden luukulta toiselle. Myöskään kuntia tämä ryhmä ei ole sanottavasti kiinnostanut, ennen kuin ns. sakkomaksut alkoivat.

Uudenmaan TE-toimisto ei sen sijaan usko julkisuudessa nähtyihin isojen kuntien tai kuntaliiton ajatukseen siitä, että asiat korjaantuvat sillä, että työvoimapolittiset toimet ja resurssit siirretään kunnille. Siis toiselta luukulta toiselle.

Nykyiset kuntien kanssa yhdessä toteuttavat työllistämishankkeet (esim. Vantaa/Petra tai Helsingin/Respa) ovat osoittaneet, että paras tulos syntyy yhdessä suunnitellulla yhteistyöllä ja suunnitellulla työnjaolla ja tarvittaessa yhteisessä toimitilassa. Kunnan hallinnoimaan hankkeeseen osoitetaan kohtuullinen määrä asiakkaita, jolloin toimijat pystyvät tehokkaasti ohjattuja asiakkaita poluttamaan. Verrattuna TE-toimiston asiakaskuormaan, joka saattaa olla satoja asiakkaita/asiiantuntija, ja joka hoitaa kaikki viranomaisvelvoitteet. Kohtuullinen määrä asiakkaita varmistaa sen, että hanketyöntekijät pääsevät ”suoraan asiaan”, mikä on kaikkien etu ja enitenhän asiakas siinä sitten voittaa.

Ostopalvelut toimivat hyvänä apuna ja vapauttavat vähentyvää virkamiesresurssia henkilökohtaisempaan palveluun. Uudenmaan TE-toimistojen eri toimipaikoissa toimii tälläkin hetkellä ostopalveluna mm. yksityisen palvelun tuottajan verkkoneuvoja, jotka opastavat asiakkaita sähköiseen maailmaan. Kokemukset erinomaisia.

Korkeasti koulutettujen liittojen kanssa on pilottikokeiluja ja kokemukset mm. vertaistukiryhmätyyppisistä toiminnasta hyvät. Lisäksi pilottikokeilussa ovat yksityisen ja julkisen sektorin väliseen työnjakoon liittyvät hankkeet (henkilöpalveluyritykset). Asiakkaita ohjataan hankkeeseen ja työpaikan löytäneelle yritykselle maksetaan palkkio. Alun kokemukset eivät vielä ole osoittaneet tilastollisesti merkittävää vaikuttavuutta, mutta toisaalta kokeilu on vielä kesken. Myös on noussut kritiikkiä siitä, että syntyykö työnvälitykseen liittyvää palkkion maksatusta ja monopolia vain tietyille toimijoille.

Erinomainen olisi julkisuudessaakin pohdittu uudistus, jossa työttömyys- ja passiiviturvaa voisi käyttää osana aktivointitoimia. Mahdollistaisi erinomaisia sisäänmenoja työpaikoille tai yrittäjyyteen, jonka jatkoksi voisi tarvittaessa saada lyhytkestoisemman työllisyystuen. Syntyisi hyviä ja pidempikestoisia palvelupolkuja ja samalla nykyiset työllisyysmäärärahat riittäisivät nykyistä useammallekin.

Työllisyysmäärärahat vaativat jatkossa tiukkaa kohdentamista. TE-hallinto on vuosien saatossa myöntänyt tukia joka suuntaan kuin tavaratalo. Niin nuorille, oppisopimuksiin, pitkittyville työttömyyksille, pitkäaikaistyöttömille, vajaakuntoisille, erilaisiin selvittelyihin ja tutkimuksiin jne..

TE-toimiston mielestä peruslähtökohdan pitäisi olla se, että tuki on todella tarkoitettu pitkään työttömänä olleelle ja työllisyysmäärärahalla tuetaan erityisesti yksityisen sektorin työnantajaa, joka asiakkaan mahdollisista osaamispuutteista huolimatta haluaa tarjota pitkäaikaistyöttömälle työpaikan. Toinen muoto on yrittäjyys, jonka tukeminen on tuloksellisesta ja vaikuttavaa.

Vuosia on tuettu ammattikoulutuksesta päässeitä nuoria (esim. Sanssi-kortti), jotta he saisivat koulutuksen jälkeisen ensimmäisen työpaikan. Kyse on kuitenkin osaavasta ja koulutetusta nuoresta, jolla muutenkin on kysyntää työmarkkinoilla. Pitäisikö nämäkin paukut laittaa todella ammattitaidottomiin, syrjäytymisvaarassa ja pitkittyvään työttömyyteen tuomittuihin nuoriin, joille työpajoista lähtevä oppisopimustyyppinen koulutus olisi parhainta.

Jarmo Ukkonen
Johtaja